

Staatsinrichting van Nederland

- 1p 1 Welke uitspraak over de nieuwe Grondwet van 1848 is juist?
De voorzitter van de commissie die de nieuwe Grondwet van 1848 heeft geschreven, was een
- A feminist.
 - B katholiek.
 - C liberaal.
 - D socialist.

Gebruik bron 1.

- 1p 2 In de bron vindt een discussie plaats tussen de koning en een minister.
→ Wie heeft er op basis van de Grondwet van 1848 gelijk: de **koning** of de **minister**? Geef ook één argument voor je keuze.

Doe het zo:

De koning / de minister (maak keuze) heeft op basis van de Grondwet van 1848 gelijk, want ... (geef argument).

Gebruik bron 2.

- 2p 3 Stel, je doet onderzoek naar socialistische bijeenkomsten rond 1900 en je vindt deze bron. Je twijfelt of de bron betrouwbaar is of niet.
→ Geef één argument waaruit blijkt, dat dit een **betrouwbare** bron kan zijn voor jouw onderzoek.
→ Geef ook één argument waaruit blijkt, dat dit een **onbetrouwbare** bron kan zijn voor jouw onderzoek.

Doe het zo:

betrouwbaar, want ... (geef argument)

onbetrouwbaar, want ... (geef argument)

- 2p 4 Hieronder staan twee **politieke wensen** van de katholieken rond 1900:
- 1 De overheid moet zorgen voor betere arbeidsomstandigheden.
 - 2 Er moet financiële gelijkstelling komen van het bijzonder onderwijs en het openbaar onderwijs.
- Hieronder staan vier **groepen**:
- a feministen
 - b liberalen
 - c protestanten
 - d socialisten
- Deze groepen waren het soms met de katholieken eens over hun politieke wensen en soms ook niet.
- Geef per politieke wens van de katholieken aan bij welke groep die wens óók past. **Let op!** Een groep mag maar één keer worden gebruikt. Er blijven twee groepen over.
- Doe het zo:*
- Bij wens 1 past ook groep ... (vul letter in).
Bij wens 2 past ook groep ... (vul letter in).
- Gebruik bron 3.*
- 1p 5 Kandidaat 1 is gekozen in Amsterdam. Hij wordt volksvertegenwoordiger in de Tweede Kamer.
- Volgens welk kiesstelsel is de kandidaat gekozen?
- 1p 6 Welke actiepunten horen bij de Eerste Feministische Golf?
Vrouwen uit de Eerste Feministische Golf eisten
- A gelijke politieke rechten + herverdeling van huishoudelijke taken.
 - B herverdeling van huishoudelijke taken + kinderopvang.
 - C kinderopvang + recht op abortus.
 - D recht op abortus + toegang tot hoger onderwijs.
 - E toegang tot hoger onderwijs + gelijke politieke rechten.
- 1p 7 Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond er een rechtszaak plaats tegen een communist. De rechter zei op een bepaald moment: "IK bepaal welke wet hier geldt. IK maak hier de wet."
- Speelt deze rechtszaak zich af binnen een **dictatuur** of binnen een **rechtsstaat**? En is er sprake van scheiding van de machten of niet?
De rechtszaak speelt zich af
- A binnen een dictatuur, want er is geen scheiding van de machten.
 - B binnen een dictatuur, want er is wel scheiding van de machten.
 - C binnen een rechtsstaat, want er is geen scheiding van de machten.
 - D binnen een rechtsstaat, want er is wel scheiding van de machten.

- 1p 8 Er zijn landen met een koning als staatshoofd. Die landen noemen we een **monarchie**. Er zijn ook landen met een president als staatshoofd. Die landen noemen we een **republiek**.
→ Welke staatsvorm vind jij beter? Verklaar je keuze met behulp van één **politiek** argument dat daarbij past.

Doe het zo:

Ik vind een ... (vul in: monarchie of republiek) een betere staatsvorm, omdat ... (noem één politiek argument).

- 1p 9 Tijdens een rechtszaak in Nederland spreekt iemand de volgende zin uit: 'Ik eis een taakstraf van vier weken'.

Wie spreekt deze woorden uit en tot wie richt hij zich?

- A De spreker is de advocaat; hij richt zich tot de jury.
- B De spreker is de advocaat; hij richt zich tot de rechter.
- C De spreker is de officier van justitie; hij richt zich tot de jury.
- D De spreker is de officier van justitie; hij richt zich tot de rechter.

- 1p 10 Stel, er is een Nederlandse actiegroep opgericht die de regering verzoekt om een bepaalde televisie-uitzending te verbieden. De actiegroep roept iedereen in Nederland op dit verzoek te ondertekenen.

Van welke grondrechten maakt de actiegroep gebruik?

- A de vrijheid van godsdienst + de vrijheid van vereniging
- B de vrijheid van godsdienst + het recht op rechtsbijstand
- C het recht van petitie + de vrijheid van vereniging
- D het recht van petitie + het recht op rechtsbijstand

Gebruik bron 4.

- 2p 11 Het Tweede Kamerlid maakt gebruik van een recht.

Hieronder staat een invulopdracht over dit recht:

- 1 Het recht in de bron is het recht van ... (**amendement / enquête / interpellatie**).
- 2 Het recht waarvan gebruik gemaakt wordt in de bron is een recht dat ... (**alleen de Eerste Kamer heeft / alleen de Tweede Kamer heeft / beide Kamers hebben**).
- 3 Dit recht hoort bij de ... (**controlerende / uitvoerende / wetgevende**) ... macht.

→ Kies telkens uit de drie mogelijkheden.

Doe het zo:

zin 1 = ... (kies uit: amendement / enquête / interpellatie)

zin 2 = ... (kies uit: alleen de Eerste Kamer heeft / alleen de Tweede Kamer heeft / beide Kamers hebben)

zin 3 = ... (kies uit: controlerende / uitvoerende / wetgevende)

1p 12 Door gasboringen komen in de provincie Groningen aardbevingen voor. Schade aan huizen en boerderijen is hiervan het gevolg. Mensen in het gebied van de gasboringen voelen zich onveilig. Zij vinden dat de overheid zich niet heeft gehouden aan een grondrecht.

Welk grondrecht wordt bedoeld?

- A het recht op bestaanszekerheid
- B het recht op bewoonbaarheid van het land
- C het recht op rechtsbijstand
- D het recht op vrijheid van meningsuiting

Gebruik bron 5.

1p 13 Uit de bron blijkt dat de coalitie een probleem kan krijgen om haar beleid uit te voeren.

→ Welk probleem wordt bedoeld?

2p 14 Vanaf de Grondwet van 1848 tot nu is er in de staatsinrichting van Nederland het een en ander veranderd. Sommige veranderingen zorgden ervoor, dat de burgers meer politieke invloed kregen op het bestuur.

→ Noem één verandering die de politieke invloed van de burgers op het bestuur in Nederland heeft vergroot. Geef ook aan waardoor deze verandering de invloed van de burgers groter maakte.

Doe het zo:

verandering: ...

deze verandering maakte de invloed van de burgers groter, omdat ...

Staatsinrichting van Nederland

bron 1

De minister van Oorlog beschrijft in zijn dagboek een discussie met de koning over wie in Nederland het recht heeft om militairen te benoemen en te bevorderen (1875):

De minister: “Ik wil een aantal militairen benoemen en bevorderen. U houdt dat tegen.”

De koning: “In de grondwet staat dat *ik* het oppergezag over het leger heb. *Ik* benoem en bevorder militairen zoals *ik* dat wil en wanneer *ik* dat wil.”

De minister: “Majesteit, ik wil u niet onder druk zetten. Ik wil u juist dienen. Maar u kunt niet een besluit nemen waar ik het als minister niet mee eens ben. Dat is in strijd met de Grondwet van 1848.”

bron 2

Een journalist schrijft in een protestantse krant een artikel met de titel ‘Een bijeenkomst van socialisten’ (1896):

“Nog nooit vonden tijdens een openbare bijeenkomst zulke walgelijke situaties plaats. Van deze situaties doe ik hier uitgebreid verslag. Toen een voorstel werd besproken, begonnen de mensen op de tribune de voorzitter uit te schelden met de woorden ‘Ellendeling! Machtswellusteling! Vuile hond!’ Stokken en hoeden vlogen door de zaal. Met de grootste moeite kon de voorzitter de mensen kalmeren.”

bron 3

Hieronder staan de verkiezingsuitslagen van een wijk in Amsterdam voor de verkiezingen van de Tweede Kamer. Kandidaat 1 wordt gekozen als één van de volksvertegenwoordigers uit de stad Amsterdam:

kandidaat	aantal stemmen in de 1e ronde	percentage in de 1e ronde	aantal stemmen in de 2e ronde	percentage in de 2e ronde
kandidaat 1	596	31%	1217	54%
kandidaat 2	574	30%	1038	46%
kandidaat 3	334	18%		
kandidaat 4	301	16%		
kandidaat 5	102	5%		

bron 4

In de Tweede Kamer worden tijdens een vergadering aan een minister de volgende vragen gesteld:

vraag 1: Deelt u de mening dat het ontoelaatbaar is dat de prijs van stroom gemiddeld 21 procent gestegen is?

vraag 2: Kunt u uitleggen waarom hardwerkende mensen volgend jaar opnieuw fors meer voor gas moeten gaan betalen terwijl de olieprijs daalt?

vraag 3: Wat gaat u doen om te voorkomen dat de stroom- en gasprijzen voor onze burgers nog verder stijgen?

bron 5

aantal zetels van een coalitie in de Staten-Generaal:

	aantal zetels van een coalitie	maximaal aantal zetels
Tweede Kamer	76	150
Eerste Kamer	30	75

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.